Trädgårdsskötseln i folkskolan

enligt folkundervisningskommitténs betänkande.

Det är utan tvivel ett gediget arbete, som folkundervisningskommittén utfört, och för visso bebåda dess betänkanden ett framåtgående, över vilket varje folkets och kulturens vän bör känna den livligaste tillfredsställelse.

Men mänskliga verk äro ofullkomliga. I ett och annat fall måste man känna tvekan beträffande de nya förslagen, och någon gång äro dessa säkerligen av den beskaffenheten, att de föra saken i fråga tillbaka i stället för framåt. Här nedan vill jag med några ord beröra den ställning, som kommittén föreslår åt skolträdgårdsskötseln.

Till en början måste då tacksamt framhållas det bestämda erkännande, som lämnas trädgårdsskötseln som läroämne. Sålunda ordas om »ämnets stora betydelse», och — det bästa av alltsammans — det uttalas som önskvärt, att statsbidrag utginge för undervisning häri. Jämför man nu detta med kommitténs utlåtelser i sitt betänkande angående seminarieundervisningen, måste varje vän av saken känna sig högeligen tillfredsställd. I detta senare säges sålunda:

Trädgårdsskötsel är ett av de skolämnen, som äro av särskilt värde därför, att de sätta barnet i dess helhet, andligen och kroppsligen, i verksamhet. — — — Övningen i kroppsligt arbete (inom det intensiva jordbruket-trädgårdsskötseln), ställd i förbindelse med teoretisk kunskapstillägnelse, bör vidga blicken för kroppsarbetets betydelse och värde.

Kommittén avvisar också tämligen bestämt ämnets strykande från läroplanen. Den yttrar på s. 41 i folkskolebetänkandet:

Den tanke, som ligger till grund för trädgårdsskötselns upptagande i skolundervisningen, den strävan i riktning mot naturen och kroppsarbetet, varåt det ifrågavarande ämnet ger uttryck, torde tillförsäkra det en sådan ställning, att man betänker sig mer än en gång, innan man stryker det i ämneskretsen.

Skolträdgårdsskötseln och skolträdgårdens värde för särskilt undervisningen i biologi framhålles likaledes, särskilt i seminariebetänkandet:

Av större omedelbart gagn för botanikundervisningen komma besöken i skolträdgården att vara. Mången lektion både under höst och vår kan förläggas dit. Trädgården skall nämligen innehålla det mest rikhaltiga material för den botaniska delen av biologien. För det ändamålet bör ett särskilt område vara reserverat för inplantering av även sådana växter, som eljes icke höra hemma i trädgården, men som äro viktiga ur dels biologisk, dels kulturell synpunkt (II: 129).

Undervisningen måste grundas på lärjungarnas egna iakttagelser. Lärarens verksamhet kommer därför i många fall att bestå icke i att meddela kunskap utan i att handleda eleven vid hans försök att själv förvärva sådan dels genom aktgivande på livet i fria naturen, dels genom flitigt bruk av alla inom läroanstalten* härför tillgängliga hjälpmedel (II: 128).

I tillämplig omfattning torde allt detta vara gällande även, när det rör själva folkskoleundervisningen. Angående seminarieundervisningen i trädgårdsskötsel och dess ändamål säges i seminariebetänkandet (I: 188):

Skall den försvara sin plats, måste den i likhet med vad t. ex. slöjdundervisningen sökt göra, inrätta sig efter i pedagogiskt avseende mera omfattande men från yrkessynpunkt mera anspråkslösa syften. Uppgiften är att giva blivande lärare och lärarinnor förmåga att göra trädgårdsskötsel till ett nyttigt och uppfostrande läroämne i en barnskola.

När man nu tagit del av allt detta, ställer man sina förhoppningar högt beträffande den ställning, kommittén skall föreslå åt ämnet, och den pedagogiska utformering, det i kursförslaget skall erhålla.

Beträffande det sistnämnda böra väl alla vara ense om, att *barnens fostran och ämnets natur* skola vara bestämmande härvid. Grundsatser och tillvägagångssätt, vilka, när det gäller något annat lärofack, kunna vara nog så bra, behöva eller böra inte ha sin tillämpning vid ett, som väsentligen skiljer sig från dessa. Detta har även beträffande trädgårdsskötseln flerfaldiga gånger blivit erkänt i betänkandena. »Det praktiska arbetet skall vara medelpunkten», säger kommittén (seminariebetänkandet s. 221). Men det praktiska arbetet i trädgården är beroende av årstidernas växling. Strax efter det nyss anförda heter det också: »Det skulle bli pedagogiskt värdefullare, om de (övningarna i trädgårdsskötsel) finge försiggå under en vår och en därpå följande höst, varigenom eleverna finge tillfälle att deltaga i skörden av sådant, som de förut varit med om att så». Sådan är slutsatsen, när det gäller seminarieundervisningen. Hur ställer det sig med saken, när man kommer till folkskolan? Här, synes det, bör väl ovan angivna krav framträda så mycket starkare, som barn (särskilt de från städerna) ha liten eller ingen erfarenhet att bygga på.

Kursen föreslås att börja med 5:e skolåret (folkskolans 3:e klass) och omfattar för detta: *Trädgårdslandens beredning; odling och skörd av köksväxter; plantering och skötsel av bärbuskar samt odling av jordgubbar.*

»Femte skolåret», vad innebär detta? I ett allt mer växande antal skolor en hösttermin *före* och en vårtermin *efter*. Men när nu odling av köksväxter skall behandlas just under detta år, så blir det givet, att skörden på hösten måste gå före sådden på våren, d. v. s. barnen få skörda på en säng, som de icke sått, vattnat och rensat. »Men det kan väl gå för sig att så under 3:e klassens vårtermin och skörda under 4:e klassens hösttermin?» torde man invända. Ja, detta vore ju alltid bättre, men 4:e klassens kurs är dryg nog ändå utan en dylik tillökning. Dessutom borde det väl i sådant fall angivas, att gången är avsedd att vara denna.

I kursförslaget har man sammanfört all köksväxtodling till ett år. Man förutsätter som det mest normala ett treårigt växelbruk: bladväxter, rotväxter, fröväxter. Barnen skola följaktligen ha tre olika sängar, en på vart och ett av tre skilda kvarter: ett nygödslat, ett annat för ett år sedan och ett tredje för två år sedan gödslat. Såvida man nu inte vill införa det danska bruket, enligt vilken någon bestämd cirkulation i verkligheten inte förekommer, utan en rad sås eller planteras med ett slags växter, en annan med ett annat slag, ofta med olika näringskrav o. s. v., allt bildande en för ögat omväxlande mosaik men på trädgårdsmannen görande intryck av brist på ordning. Det är, av skäl som jag längre fram får anledning att närmare tala om, inte antagligt, att kommitténs önskningar gå i den riktningen. Men vad som är alldeles visst, det är, att vill man skaffa barnen en verklig kunskap i trädgårdsskötsel, så bör man icke sammanföra de tre växelodlingarna till ett år. Nog är detta möjligt, ja t. o. m. lämpligt, när det gäller vuxna seminarieelever. Då det är fråga om barn, är det alla skäl att ta en sak i sänder, så att lärjungarnas uppfattning ej förvirras. Den, som beträffande naturkunnighet och geografi gjort försök i den riktning, som kommittén nu anbefaller, nämligen med växelkurser under olika delar av läsåret, vet, vilken vinst detta innebär. Likaså är det i trädgårdsskötseln. Genom det att *en* odling får vara huvudsaken under ett år, blir det praktiska förfaringssättet vid densamma utan något slags läxläsning inpräglat, och därigenom att varje årgång i cirkulationen framträder för sig, blir växelbruket självt lättare klarlagt för de ungas medvetande. Den, som känner till vilken tillfällighetsordning, som ännu så ofta gör sig gällande såväl i lantmännens täppor som på deras åkrar, han måste också inse nödvändigheten just av ett dylikt klarläggande. Bäst är därför den i gällande normalplan förordade anordningen: ett år för fröväxter (1:a och 2:a klassen), ett annat för rotväxter (2:a och 3:e klassen) och ett tredje för bladväxter (3:e och 4:e klassen). Sedan detta är praktiskt genomgånget, fatta lärjungarna utan svårighet, vad cirkulationen innebär. — Genom det att B-typen alltmer framträder i landsbygdens skolväsen, kan det stundom visa sig lämpligt att sammanföra köksväxtodling en till två år (2:a klassen vårterminen — 4:e klassen höstterminen under förutsättning av läsårsavslutning på våren, eljes 3:e och 4:e klasserna). Cirkulationen bör i alla händelser vara 3-årig. Det 2-åriga växelbruk, som an-

* Sålunda ock inom till anstalten organiskt sluten seminarieträdgård.

tydes i folkskolebetänkandet s. 125, är på intet sätt klarlagt och torde med säkerhet icke godtagas av fackmännen.

Som kurs för sjätte skolåret föreslås: *Fruktträdens förädling och skötsel, fruktens skörd och förvaring; blomsterodling; läggning och skötsel av drivbänkar.*

I tillämpliga delar gäller om fruktodlingskursen det, som sagts om den i köksväxtodling. Där planen följes i en skola med klassavslutning på våren, måste ympning exempelvis försiggå sista terminen i 4:e klassen. Barnet finge följaktligen icke ägna den minsta vård åt trädet, ja, i vissa fall icke ens skära upp bastet på ympen. Fruktens skörd och förvaring komme även på ett ganska tidigt stadium i kursen.

Huvudsaken i det, jag sålunda velat framhålla, torde jag kunna uttrycka med följande ord ur »Handbok i skolträdgårdsskötsel»:

Vid uppgörande av lärogång bör man tillse, att barnet, så vitt möjligt är, får fullfölja det eller de arbeten, som det påbörjat. Detta går väl för sig beträffande köksväxtodlingen. Vid fruktträdsuppdragandet t. ex. kan det däremot icke fullständigt äga rum, men man söker här taga behandlingen så mycket som möjligt i rätt ordning. Sådd av fruktkärnor och skolning av fröplantor tagas på ett tidigare stadium, trädens utplantering i trädskolan och förädling på ett andra, deras uppdragande till träd, utplantering och fortsatta vård hänföras till ett tredje.

Men till detta och till annat, som blivit gjort för att pedagogiskt utforma ämnet, synes man inte ha tagit någon hänsyn. Förmodligen har det skett med den förutfattade meningen: »Ingen förståndig skolman kan fästa sig vid, vad de där skolträdgårdsmännen begära. De fordra så mycket. Skolträdgårdsskötseln måste rätta sig efter från yrkessynpunkt mera anspråkslösa syften.»

Det sista är alldeles riktigt. Men är det förra också fullkomligt rätt, och har kommittén verkligen genomfört någon annan slags begränsning än beträffande *radtalet?* Jag ber en var fördomsfritt jämföra den en och en halv sida omfattande lärokursen i nyssnämnda handbok och kommitténs fyra rader. Om man undantager kapitlet om plantering och skötsel av häckar, som kommittén möjligen ej avser att ingå i kursen, innehåller den förra absolut ingenting mer än den senare. Den enda skillnaden är, att handbokens kurs är mera fullständigt utarbetad efter i pedagogiskt och hortikultärt hänseende hållbara principer och därför bör kunna tjäna till ledning för i saken mera oerfarna lärare.

Mot detta vill man nu kanhända invända: inte kan man i en normalplan vara allt för mångordig; 1900 års normalplan är också kortfattad. — Ja, det senare är sant. Men där gäller det allt, som rör övningsämnena, vilka tillsamman avfärdas på $3^1/_2$ oktavsida. I det nya förslaget ha goss- och flickslöjdkurserna fått vardera $3^1/_2$ kvartsidor, huslig ekonomi 2, gymnastik $2^1/_2$ och sång 3 sidor, under det trädgårdsskötseln fått $1^1/_2$. Själva kurserna i sång, manlig och kvinnlig slöjd ha dessutom blivit noggrant planlagda. Beträffande dessa ämnen har det förefunnits ett livligt intresse, det är tydligt, och därför har man också tagit större hänsyn till de förarbeten, som blivit gjorda.

*

Lika betänkligt för utvecklingen av undervisningen i ämnet, som förslaget till lärokurs är, lika olyckligt är också det i anm. 2 gjorda medgivandet:

Vid skola, där särskild skolträdgård icke finnes, bör det till undervisning i trädgårdsskötsel hörande praktiska arbetet kunna förläggas till lärarens trädgård.

Genom den *4 sidor* långa motivering, som bestås detta medgivande, finner man, att det icke är något *dylikt* endast, givet som en nödfallsutväg i vidriga omständigheter. Visserligen heter det i betänkandet:

Givet är, att en särskild skolträdgård, där omständigheterna medgiva dess anordnande (!), är för undervisningen bäst och fördelaktigast. Trädgården kan då helt anordnas direkt för undervisningens behov; det praktiska arbete, som sammanhör med undervisningen, kommer att utföras av barnen huvudsakligen för deras egen räkning, och barnen kunna alltså få skörda frukterna av sitt eget arbete, något som utan tvivel måste inverka på deras intresse för ifrågavarande undervisning och dess omsättande i praktiska livet.

Men det *abnorma* förhållandet, att skoldistrikten gjort så litet för skolträdgårdars anläggande, att (enligt statistiken) endast 977 sådana finnas i vårt land* har så förbryllat kommittén, att den t. o. m. är särdeles angelägen om att uppleta möjliga fördelar med barnens undervisande i lärarens trädgård.

Hör:

Därigenom tillgodoses lättare ett krav, som bör ställas på en för undervisning avsedd trädgård, nämligen att den skall hava karaktär av en praktiskt ordnad trädgård (folkskolebetänkandet s. 219).

Just som om man inte kunde med ett förståndigt ordnat »rutsystem» vinna samma sak. Det är sant, att detta inte går enligt det danska bruket, men jag känner icke till någon svensk, som förordat dess införande. Det synes emellertid, som om kommittén tagit väl mycken kännedom om just detta. Eljes måste man säga, att ovanstående slutsats är oriktig.

Vidare:

Man kan där lättare än i en särskild skolträdgård undvika att pålägga barnen sådana arbeten, som äro i särskild grad ansträngande, eller som icke lämpligen kunna överlämnas åt nybörjare.

Jag för min del har alltid trott, att det hör till skoldistriktens skyldigheter att på förhand låta så bruka jorden i skolträdgården, att den icke blir hårdarbetad. Fullgöres icke denna plikt, så bör ett förståndigande från inspektören vara på sin plats. Vad den senare svårigheten beträffar, så uppstår den högst sällan, där en verkligen *planlagd* undervisning meddelas.

Än ytterligare:

I lärarens trädgård behöva de icke använda så mycken tid på mera lättlärda och mekaniska men dock tidskrävande arbeten, såsom rensning o. d.

För den, som sysslat med saken, är det emellertid fullt klart, att vad som brister i en lagom stor och ordentligt skött skolträdgård, inte är det tid för mera mekaniska arbeten, och detta allra minst vid den av kommittén förordade litt. E-typen. Man har tvärtom ett ständigt behov av att sticka något arbete i händerna på de barn, som icke kunna av läraren omedelbart undervisas. Kommittén föreslår visserligen, att de två lägre klasserna skola erhålla ledighet från skolan under trädgårdslektionerna. Men alla skäl tala för att i en E-skola tillämpa en annan lärogång än den av kommittén föreslagna, och dessutom är det en av huvuduppgifterna för trädgårdsundervisningen att lära de unga att älska och öva grovarbetet i jorden och ej att endast gå och titta på detsamma. Är en dylik skola icke alltför stor (och meningen är ju ej, att den skall vara sådan), så böra därför de lägre klasserna icke befrias.

Ser man saken från motsatt sida, så är just den vanliga och, vi måste tyvärr tillägga, stundom berättigade anmärkningen mot ifrågavarande anordning just den, att »barnen bara få gå och rensa, vattna och släpa på annat sätt i *lärarens* trädgård». Emot ett sådant tal, där det är oberättigat, ställer kommittén den alldeles riktiga invändningen: den viktigaste behållningen, de förvärvade kunskaperna och färdigheterna, står alltid kvar. Men tänk, om föräldrarna nu inte ha alldeles samma uppfattning om dessas värde, om den kungl. svenska avundsjukan kommer med i spelet och förstorar den möda, barnen ha, men framför allt de skördar, som inhöstas på lärarens land! Sådant har hänt, och det kommer att ske även på de ställen, där läraren med »takt och omdöme använder lärjungarnas arbete endast så pass mycket, som för undervisningen är nödvändigt». Men jag antar, att vi alla äro ense om, att läraren inte *får* misstänkas för att egennyttigt utnyttja barnens arbete.

Nu är det visserligen så, att även kommittén »finner det önskvärdast och för undervisningen lämpligast, om särskild skolträdgård, praktiskt och mönstergillt anordnad, kunde erhållas vid varje folkskola». Den förklarar sig endast vilja framhålla, »att något väsentligt skäl icke föreligger mot användning av lärarens trädgård för undervisningsändamål». — Jag tror mig i det föregående ha fullt bevisat, att *synnerligen väsentliga* skäl tala däremot, och att en sådan anordning endast som ett nödvändigt ont måste tolereras.

Det synes, som om kommittén här haft ett särdeles lämpligt tillfälle att slå ett stort slag för skolträdgårdars

* De verkliga skolträdgårdarna äro, som bekant, långt färre.

allmänna anläggande. Ett förslag att genom statsunderstöd uppmuntra härtill skulle, när det kommit från detta håll, svårligen ha kunnat lämnas opåaktat. Tillfälle att erhålla dylikt hade återigen verkat sporrande på skoldistrikten.

I stället kommer kommittén med en hemställan, »att det bör åligga skolråd (skolstyrelse) att på sätt, som kan finnas lämpligt, draga försorg om det behövliga trädgårdsarbetets utförande under ferierna vid skola, där särskild skolträdgård finnes». Denna ifrågasatta bestämmelse motiveras med det så ofta förekommande klagomålet, att barnen under sommarferierna icke utföra behövliga arbeten i skolträdgården. Underligt är emellertid, att många *intresserade* lärare med en mun förklarat, att de haft ringa eller lätt övervinneliga svårigheter härvidlag. För min egen del har jag under en mer än 30-årig verksamhet så gott som aldrig behövt ens i något skarpare form tillsäga om dylika arbetens utförande. Om hinder förelegat den bestämda rensningsdagen, har lärjunge gärna infunnit sig annan dag, och under hans bortresa har något syskon eller någon kamrat uppfyllt de viktigaste av hans åligganden. Man har svårt att icke misstänka, det den mycket exponerade svårigheten i många fall helt enkelt varit ett »den obotfärdiges förhinder» för läraren själv. Där förhållandena varit annorlunda, där »den uppfattningen ännu är allmän, att barnen under ferierna skola åtnjuta fullständig ledighet från skolan», där borde väl, om man går fram med förstånd och kraft, en ny mening kunna bibringas. — I alla händelser böra rensningsarbeten o. d. såsom några nya åligganden icke läggas på skolråden, men däremot skyldigheten att biträda läraren, då han vid behov tillhåller barnen och deras föräldrar att också i denna sak göra, vad deras plikt fordrar. Om skolträdgårdsskötseln i skolmyndigheters och föräldrars medvetande får den plats bland skolämnena, som den pedagogiskt, socialt och — legalt har rätt till, bortfalla för visso alla de utskrikna svårigheterna.

Till slut vill jag endast med några ord beröra en mera i förbigående i betänkandet omnämnd anmärkning, som man får höra från visst lärarehåll: »trädgårdsskötseln gör för stort intrång på övriga ämnen och hindrar ett gott resultat i dem». Undersöker man närmare, varifrån dessa anmärkningar härstamma, så finner man i regeln, att det är från de håll, där man ännu lever i pluggsystemets tecken. »Barnen kunna inte få vara så mycket i skolträdgården, för jag skall repetera till examen», så lydde den där anmärkningen en gång. Och då gällde det ändock en tillfällig kurs, för vilken man haft $7^1/_2$ månad att ostört bereda sig för att lysa vid förhöret.

Det har inte varit med glädje, jag nedskrivit dessa rader. Kommittén har nedlagt ett så berömligt arbete för höjande av vår folkskola, att man har svårt att uppträda med klander mot något av dess verk. Dess förslag och medgivanden beträffande skolträdgårdsskötseln äro emellertid delvis av den beskaffenheten, att de skulle föra ämnet ytterligare tillbaka. Skall vårt folk läras att älska jordarbetet, skall dess sinne öppnas för naturen, och skall ett bland de säkraste medlen att göra ungdomen praktisk icke ligga obegagnat — då måste saken tagas på ett annat sätt, än kommittén föreslagit.

J. A. S—g.

Katekesnämndens arbete.

I en den 14 juli till k. m:t inlämnad skrivelse har katekesnämnden lämnat en redogörelse för sin verksamhet samt framställt ett par av denna föranledda förslag.

Nämnden meddelar bland annat, att hittills insänts 35 läroboksförslag, bland vilka flera innehållit synbarligen förtjänstfulla uppslag i yttre hänseenden. Intet av dessa har emellertid varit av beskaffenhet, att det ansetts kunna föreslås till antagande för det därmed avsedda ändamålet, eller att förhoppningar synas förefinnas, att därur efter blott någon lättare omarbetning ett förslag, om vilket allmännare enighet kunde vinnas, skulle kunna framgå.

Vidare anmärker nämnden, att den fråga, för vars befrämjande nämnden blivit tillsatt, sedan dess tillsättande kommit i ett i viss mån nytt läge. En genomgripande omläggning av folkskolans undervisningsplan är nu omedelbart förestående. Och då samtidigt den redan sedan länge, med större eller mindre rätt, förefintliga missbelåtenheten med den nu gällande katekesutvecklingen synes ha blivit allt allmännare, kan, om den nämnda reformen skall företagas, innan ännu någon klarhet vunnits om arten av den väntade nya kateketiska läroboken, lätt hela frågan om katekesundervisningens ställning i folkskolan råka i ett skevt läge. Från vitt skilda håll har därför den trängande nödvändigheten inskärpts av att åtgärder vidtagas för att här snart komma till ett verkligt resultat. Och katekesnämnden delar denna uppfattning.

Dessutom ha till nämnden från ett flertal håll riktats uppmaningar att själv upptaga ett direkt på åstadkommandet av ny lärobok inriktat arbete. Onekligen finnes det mycket, som talar för att nämnden — som under sitt hittillsvarande arbete haft ett sällsynt tillfälle att allsidigt sätta sig in i hithörande frågor, och som därunder nått fram till enighet i alla spörsmål av större principiell vikt — sattes i tillfälle att, innan densammas tills vidare för tiden intill den 1 maj 1917 förnyade uppdrag utgår, göra ett försök att också i praktisk tillämpning åskådliggöra innebörden av dessa principer. Härvid borde tydligen det egentliga författarearbetet uppdragas åt någon enskild medlem av nämnden och dess övriga medlemmar endast ha en rådgivande och granskande uppgift.

Samtidigt vill nämnden emellertid på det kraftigaste betona, att härmed på intet sätt avses att göra det av enskilt initiativ framdrivna arbetet på åstadkommande av en ny kateketisk lärobok överflödigt. Fastmer anser nämnden det vara i hög grad önskligt, att detta arbete alltjämt fortsättes.

Katekesnämnden hemställer därför om bemyndigande för densamma att genom en sin ledamot låta utarbeta ett förslag till lärobok i den kristna tros- och sedeläran.

I en samtidigt framlagd skrivelse gör nämnden framställning om anvisande av 2,000 kr. till uppmuntran av följande läroboksförsök, av vilka den förklarar sig ha haft särskilt gagn vid arbetet för katekesfrågans utredning:

Guds verk ur bibeln och kyrkohistorien, lärobok i kristendom, av *Maria Bergmark*, lärarinna vid den med statens folkskoleseminarium i Stockholm förenade övningsskolan, och *Anna Sörensen*, adjunkt vid folkskoleseminariet i Falun;

Kristendomsundervisning för barn av överläraren vid Stockholms folkskolor *A. Branzell*;

Kristendomens huvudstycken av kyrkoherden *A. T. Hammar* samt

Kort förklaring av doktor Martin Luthers lilla katekes för folkskolan av rektorn vid folkskoleseminariet i Linköping *J. Johansson* (icke det i år utkomna arbetet av denne författare utan ett föregående).

Uppdraget att å nämndens egna vägnar utarbeta ett förslag till ny katekesutveckling kommer naturligtvis, i händelse av bifall till framställningen, att lämnas åt professor *Einar Billing*, vilken som bekant är den egentliga författaren av nämndens hittills avgivna betänkande.

Vid studiet av detta betänkande har nog hos litet var det önskemålet med styrka trängt sig fram, att man en gång måtte få de däruti förfäktade principerna åskådliggjorda i form av en utarbetad lärobok, så att man kunde likasom få ett fast grepp om dem samt bli i stånd att med visshet bedöma, huruvida de verkligen låta sig genomföra i en framställning avsedd icke för vuxna eller för ungdom utan för små barn i åldern 10—12 år. Det är om möjligheten eller sannolikheten härav, som tankarna egentligen varit delade. Vilken ståndpunkt man med avseende härå än intagit, har man följaktligen skäl att se nämndens hemställan med tillfredsställelse. Av klarhet kan man nämligen svårligen få nog.